



*“Dit is het wat ik reizend heb geleerd.  
Wij kunnen elkaar niet begrijpen met de  
geest, maar enkel met het hart”*

(A. Den Doolaard)

## Terugblik studiereis Zuid-Afrika

Van 16 januari tot 24 januari 2010 organiseerde het CAOP in samenwerking met ITO Focus een studiereis “Diversiteit en Leiderschap” voor bestuurders uit het onderwijs en de politie. 19 Deelnemers zijn een week ondergedompeld in de proeftuin voor diversiteit in Zuid-Afrika. Ze maakten kennis met de recente geschiedenis van Zuid-Afrika, de politie en het onderwijs, participeerden binnen de arbeidsorganisaties, discussieerden met collega’s en leerlingen, en verdiepten deze ervaringen tijdens een leiderschapstraining.

### Opbouw van het programma

Het programma was zo opgebouwd dat deelnemers eerst kennismakten met het land en de twee sectoren (informer). Vervolgens mochten ze meelopen met arbeidsorganisaties in het onderwijs en de politie en kregen de gelegenheid met collega’s te discussiëren (participeren). Aansluitend konden de deelnemers hun ervaringen verdiepen tijdens de leiderschapstraining (reflecteren).

### Informer

Op de eerste dag verzorgden een aantal inleiders een introductie op de recente geschiedenis van Zuid-Afrika en de knelpunten op het terrein van diversiteit en leiderschap bij de politie en het onderwijs. Nog maar 16 jaar geleden heeft in Zuid-Afrika met de verkiezing van President Mandela “de ommekeer” plaatsgevonden. Het is onvoorstelbaar hoeveel stappen deze jonge democratie inmiddels heeft gezet om van een volledig door blanken gedomineerde samenleving te groeien naar de “Regenboognatie”. Op alle fronten is door middel van wetgeving getracht gelijke kansen aan zwart (en coloured) en blank, mannen en vrouwen en gehandicapten te bewerkstelligen. Maar wetgeving alleen blijkt onvoldoende. De regenboognatie moet ook in de hoofden en harten leven. Stanley Arumugan (een van de grondleggers van ITO Focus) “Diversity is about greatness”. Leiderschap is op alle niveaus noodzakelijk. “With freedom comes responsibility”. (Uit het gezamenlijke dagboek van de deelnemers: “Mooi en vol programma met een kijk op Zuid-Afrika vanuit verschillende perspectieven”.)



De politie kampt met hoge criminaliteit en de instroom van veel illegale immigranten uit Afrikaanse landen. De bevolking van Johannesburg groeide daardoor in 10 jaar tijd met 45%. De politie probeert samen te werken met de communities en gebruik te maken van bestaande onderlinge verbanden. Het onderwijs kent een grote diversiteit aan leerlingen en heeft te maken met 11 officiële talen met elk 50 verschillende dialecten. Er is gekozen om het onderwijs in het Engels aan te bieden. De verschillende andere officiële talen worden ook gedoceerd. Het ontbreken van goede (lagere en middelbare) beroepsopleidingen wordt als een belangrijk knelpunt gezien. Alsmede de -vooral in de minder ontwikkelende gebieden- de lage opleidingsgraad van docenten en de lage salariering.

s'Middags brachten de deelnemers een bezoek aan het Apartheidsmuseum. Voor iedereen een indrukwekkende ervaring. (Uit het dagboek : *“Met alles wat je erover zegt, doe je het eigenlijk al te kort, wat ik zo opvallend vond was de veerkracht van de zwarte bevolking: trots en nooit de moed verliezend. Terwijl je er rondloopt en je je bewust bent van de actualiteit realiseer je hoe fragiel het thema apartheid wereldwijd is”*).



### Participeren

De nacht werd doorgebracht in Soweto (Southern Western Township) een zwarte wijk van Johannesburg met 4 miljoen inwoners. Deelnemers sliepen in zogenaamde homestays bij bewoners thuis. De deelnemers kregen daar de mogelijkheid om met families uitgebreid te spreken over het leven in Soweto, over wat de kansen en verwachtingen voor henzelf en voor hun kinderen zijn. De deelnemers konden het leven aan den lijve ondervinden. Voor velen was het een onvergetelijke ervaring en een hoogtepunt van de studiereis. (Uit het dagboek: *“Zo welkom als je hier bent is heel bijzonder, al snel ontstaan er prachtige gesprekken. De openheid waarmee de mensen willen vertellen over het verleden en hoe zij de toekomst zien is heel bijzonder”*.)

In Soweto en Johannesburg werden ondermeer middelbare scholen bezocht. Bij het bezoek aan scholen viel op dat de meisjes (17/18 jaar laatste klas) zich verbaal zeer sterk presenteren en leidend waren in de discussies over man/vrouwverhoudingen en politiek. Meisjes presteren over het algemeen ook aanzienlijk beter dan de jongens en hebben een

duidelijker –en ambitieuzer- beeld van hun toekomst. Een knelpunt dat in de man-gedomineerde samenleving zeker een rol gaat spelen. Dezelfde ervaring deden de deelnemers op bij Parktown Highschool for Girls. Een overheidsschool waar ouders wel een aanzienlijke ouderbijdrage (€ 1400,- per jaar) moeten betalen, maar een ouderbijdrage die wel veel lager ligt dan bij de private schools. De leerlingenpopulatie was divers; blanke, zwarte, en coloured meisjes. Opvallend was de gedrevenheid en kwaliteit van de docenten en het enthousiasme en de leergierigheid van de studentes “(Uit het dagboek: “... *De meisjes zijn trots, fanatiek, bewogen, hebben gevoel voor eigenwaarde. Culturele dilemma’s worden niet weggepoetst, er is begrip en respect. De “vibe” die je hier overal voelt.*)

De politiedeelnemers bezochten in Soweto een van de vijf Orlando East police departements. Er werken 298 politiemensen die verantwoordelijk zijn voor officieel 128.000 inwoners. Opgemerkt werd echter dat in werkelijkheid dit getal met 4 tot 6 vermenigvuldigd diende te worden. Rond elke woning bevinden zich zogenaamde “shacks” waar gemiddeld 3 tot 5, of zelfs meer mensen wonen. Op dinsdag zijn de politiedeelnemers een dag ondergedompeld bij Booyens South African Police Service, het hoofdbureau van politie in Johannesburg. (Uit het dagboek: “*Opvallend was de openhartigheid en kwetsbaarheid van onze Zuid-Afrikaanse collega;s, het aangeven van bezwaren bij voorrangsregels voor vrouwen bij bevorderingen. De “pijn” was herkenbaar en is ook een element in de cultuuromslag. Hoe dan ook uit de verhalen bleek dat positieve discriminatie zonder dat mensen inhoudelijk aan de kwalificaties voldoen, tot veel gedoe leidt*”).

### **Reflecteren**

Na drie indrukwekkende dagen volgden dagen van persoonlijke ontwikkeling en reflectie. Onder leiding van Frans Cilliers volgden de deelnemers een training diversiteit en leiderschap. Een confronterende training die tot veel discussies leidde. (Uit het dagboek: *Voor het eerst een echte mogelijkheid om over diversiteit en (“en” benadrukken? leiderschap te spreken. Mooi persoonlijke ervaringen kwamen boven en het hielp om de processen en mensen beter te begrijpen”.....”Opmerkingen die we gisteren nog direct verwierpen, laten we meer toe. Het is niet altijd begrijpelijk, maar het zet wel aan het denken*)

Een overnachting in de “bush” maakte onderdeel uit van het programma. (Uit het dagboek: “*Hotsend en klotsend naar boven en ademloos genieten van de omgeving. Boven maken we kennis met “de kraal”. We richten een slaapplaats in voor de nacht. Zeiltje spannen, zithoekje en kampvuur klaargemaakt voor de nacht. Ik kan niet wachten...*”)

### **Beoordeling van de deelnemers.**

De deelnemers hebben de studiereis uitermate positief beoordeeld. Op een schaal van 1-5 blijkt de overall evaluatie op een gemiddelde score op 4,8 uit te komen. Uit de evaluaties van de deelnemers: “*door de gekozen werkvormen ontstond de basis voor de ingrediënten die nodig zijn voor het thema diversiteit, namelijk, wat doet dit met mij. Ik heb op basis van het programma de keuze gemaakt om mee te gaan. Er was een goede balans in het programma waarbij ook je persoonlijke balans werd aangesproken. Dat heeft me veel gedaan*”.

Het CAOP overweegt een tweede reis te organiseren. Hebt u interesse?

Neem contact op met het CAOP (Marieke Huber, 070-3765 957, [m.huber@caop.nl](mailto:m.huber@caop.nl))

